

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีตัวการและตัวแทน
2. แนวคิดของโครงสร้างการเป็นเจ้าของ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี
4. แนวคิดการนำเสนอข้อมูลต่อผู้ใช้งบการเงิน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีตัวการและตัวแทน (Agency Theory)

ทฤษฎีนี้มองว่ามนุษย์ทุกคนในองค์กรย่อมมีแรงผลักดันที่จะทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวด้วยกันทั้งสิ้น ดังนั้น การผู้บริหารหรือฝ่ายจัดการจะพยายามหาหนทางในการสร้างมูลค่าสูงสุดให้กับกิจการหรือผู้ถือหุ้นกับตัวผู้บริหารหรือฝ่ายจัดการทฤษฎีตัวการและตัวแทนมีสมมติฐานที่อยู่เบื้องหลังคือ ความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ระหว่างเจ้าของกิจการหรือผู้ถือหุ้นกับผู้บริหาร เนื่องจากผู้บริหารหรือฝ่ายจัดการมีแนวโน้ม จะสร้างอรรถประโยชน์สูงสุดให้กับตัวเองโดยไม่คำนึงถึงว่าการกระทำเช่นนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์หรือความมั่งคั่งสูงสุดแก่ตัวผู้เป็นเจ้าของกิจการหรือไม่ (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2543) ซึ่งเป็นสาเหตุให้เจ้าของกิจการจำเป็นต้องกำหนดแนวทางในการประเมินประสิทธิภาพของผู้บริหารเพื่อเป็นหลักประกันความเชื่อมั่นและเป็นการรายงานข้อมูลให้แก่เจ้าของกิจการทราบ

แนวคิดของโครงสร้างการเป็นเจ้าของ (Ownership Structure)

จะเป็นเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลกับการกำกับดูแลกิจการ เนื่องจากโครงสร้างการเป็นเจ้าของจะเกิดปัญหาการเป็นตัวแทนขึ้นมา (Agency Problem) เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างเจ้าของกิจการกับผู้บริหาร หรือเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่กับผู้ถือหุ้นรายย่อย แต่หากความเป็นเจ้าของได้มีการกระจายการถือหุ้นออกไปให้กับบุคคลอยู่ภายนอก ปัญหาการเป็นตัวแทนและความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างผู้ถือหุ้นรายใหญ่กับผู้ถือหุ้นรายย่อยจะมีไม่มากนัก แต่ถ้ามีการถือหุ้นกระจุกตัวในกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีอำนาจควบคุมบริษัท ลักษณะของความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้นมาก ซึ่งส่วนมาจะพบการถือหุ้นกระจุกตัวในประเทศแถบตะวันออกเฉียงใต้

การกระจุกตัวของการถือหุ้น (Ownership Concentration)

การกระจุกตัวของการถือหุ้นแสดงให้เห็นถึงอำนาจการควบคุมส่วนใหญ่ตกอยู่กับกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เช่น การถือหุ้นที่มีรูปแบบการกระจุกตัวจะทำให้อำนาจในการบริหารงานตกอยู่ในมือผู้ถือหุ้นรายใหญ่เพียงไม่กี่ราย ซึ่งปัญหาที่จะเกิดตามมา คือ จะมีกลไกใดที่จะช่วยปกป้องมิให้ผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นรายย่อยถูกโอนถ่ายไปเป็นผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจควบคุมเนื่องจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่อาจทำการตัดสินใจใด ๆ เพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง โดยการตัดสินใจส่วนมากจะขัดขวางการสร้างคามมั่นคงให้กับผู้ถือหุ้นรายย่อย เช่น การจ่ายเงินปันผลพิเศษให้กับตัวเอง

สำหรับบริษัทในประเทศไทยส่วนใหญ่มีโครงสร้างการถือหุ้นและอำนาจทางการบริหารเป็นแบบกระจุกตัวอยู่ในสมาชิกครอบครัว (Big Inside Shareholder) มักเป็นธุรกิจที่ดำเนินธุรกิจที่มาจากการระดมทุนจากบุคคลภายในครอบครัวหรือเครือญาติ เมื่อธุรกิจเหล่านี้ต้องการขยายกิจการและเข้าไปจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่อให้ประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมเข้ามาเป็นเจ้าของกิจการ แต่บุคคลที่ถือหุ้นส่วนใหญ่ก็ยังเป็นบุคคลภายในครอบครัวที่ควบคุมกิจการ อำนาจการตัดสินใจจะอยู่ในกลุ่มผู้ถือหุ้นรายใหญ่ แม้ลักษณะโครงสร้างการเป็นเจ้าของมีการกระจุกตัว จะมีข้อดี คือ ในด้านความคล่องตัวในการดำเนินงาน และผู้ถือหุ้นรายใหญ่จะมีความผูกพันกับกิจการ การคำนึงถึงความอยู่รอดของบริษัทในระยะยาว แต่ก็เอื้ออำนวยให้ผู้ถือหุ้นรายใหญ่สามารถทำการเอาเปรียบผู้ถือหุ้นรายย่อยโดยการคำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มตัวเองมากกว่า เช่น การควบคุมให้บริษัทติดต่อกับบริษัทอื่นที่ตนบริหารอยู่ในลักษณะที่ทำให้บริษัทเสียเปรียบบริษัทอื่น การที่ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ปกป้องอำนาจการควบคุมของตนเองให้มีโครงสร้างที่ซับซ้อน และแบ่งสิทธิการออกเสียง (Voting) ออกจากสิทธิในส่วนแบ่งกำไร (Cash Flow Right) หรือการแต่งตั้งให้ตนเองเป็นผู้บริหารระดับสูงหรือคณะกรรมการบริษัท ส่งผลให้การบริหารถูกมองว่าไม่โปร่งใสเกิดขึ้น ทำให้กระทบต่อการกำกับดูแลและปกป้องสิทธิของผู้ถือหุ้นรายย่อย

นอกจากนี้การที่มีโครงสร้างแบบกระจุกตัวทำให้ผู้ถือหุ้นรายใหญ่สามารถทำหน้าที่ได้ทั้งด้านการกำหนดนโยบายและการควบคุมการดำเนินงานของบริษัทให้เป็นไปตามความต้องการของตนเองส่งผลให้การบริหารงานไม่มีการตรวจสอบและถ่วงดุล เท่าที่ควรเพราะคณะกรรมการไม่ได้เป็นเอกภาพจากฝ่ายบริหารแต่ได้รับการคัดเลือกมาจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดของทางการ ในกรณีที่บริษัทมีความขัดแย้งในด้านการบริหารเกิดขึ้นกรรมการอิสระควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง แต่ในทางปฏิบัติการกรรมการอิสระมักจะดำเนินการอย่างประนีประนอมเพื่อผลประโยชน์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง หากเป็นเรื่องที่เห็นว่าไม่ถูกต้องเท่าที่ควรก็ไม่ได้แสดงความคิดเห็นคัดค้านอย่างจริงจัง หรือเลือกการลาออกมากกว่าพยายามที่จะระงับความ

ไม่ถูกต้อง ดังนั้นกรรมการอิสระจึงไม่อาจทำหน้าที่เพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นรายย่อยได้เท่าที่ควร (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2544)

การถือหุ้นของผู้บริหารและกรรมการ (Managerial Ownership) เมื่อผู้ถือหุ้นที่เป็นกรรมการบริหารที่มีสัดส่วนที่สูงมากจะทำให้ผู้บริหารมีอำนาจในการใช้สิทธิเพื่อรักษาผลประโยชน์ สำหรับในด้านการเปิดเผยข้อมูลผู้บริหารอาจจะอิทธิพลเข้าครอบงำให้มีการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทให้เป็นไปตามที่ต้องการเพื่อที่จะรักษาผลประโยชน์ของตนเองเอาไว้ เช่น การปิดบังข้อมูลและผลการดำเนินงานที่ตกต่ำของกิจการ เพื่อให้ผู้ถือหุ้นเข้าใจว่าบริษัทยังมีผลการดำเนินงานที่ดีอยู่และทำการลงทุนกับบริษัทต่อไป โดยที่ผู้ถือหุ้นรายย่อยไม่ได้รับสัญญาณเตือนภัยที่บ่งบอกถึงความล้มเหลวของบริษัท

กรรมการอิสระ (Independent Non-Executive Director: IND) จากแนวคิดพื้นฐานโครงสร้างการเป็นเจ้าของคือเจ้าของกิจการแต่งตั้งกรรมการขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการรักษาผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นรายย่อย กรรมการอิสระมีบทบาทสำคัญในการคานอำนาจในคณะกรรมการด้วยการให้ความเห็นที่เป็นอิสระ รวมทั้งช่วยสร้างความสมดุลในคณะกรรมการโดยการให้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจการแต่งตั้งกรรมการอิสระมิได้กำหนดไว้ในกฎหมายบริษัทมหาชน มีข้อกำหนดให้บริษัทที่จดทะเบียนต้องมีกรรมการอิสระนั้นเป็นไปตามข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งกำหนดว่าคณะกรรมการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จะต้องประกอบด้วยกรรมการอิสระอย่างน้อยสองคน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นไปตามข้อกำหนดในประกาศตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยว่าด้วยเรื่องคุณสมบัติของกรรมการอิสระ

1. เป็นอิสระจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทหรือกลุ่มผู้ถือหุ้นรายใหญ่
2. ไม่เป็นลูกจ้างหรือพนักงานหรือที่ปรึกษาซึ่งได้รับเงินเดือนประจำหรือประโยชน์อื่นใดจากบริษัทหรือบริษัทในเครือ หรือบริษัทร่วมหรือบริษัทที่เกี่ยวข้อง
3. ถือหุ้นในนามของตนเองหรือในนามของผู้เกี่ยวข้องเป็นจำนวนไม่เกินกว่าร้อยละห้าของทุนชำระแล้วของบริษัทที่จดทะเบียน บริษัทในเครือ บริษัทร่วมหรือบริษัทที่เกี่ยวข้อง
4. สามารถดูแลผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นทุกรายให้เท่าเทียมกัน
5. สามารถดูแลไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างบริษัทจดทะเบียนกับผู้บริหาร ผู้ถือหุ้นรายใหญ่หรือบริษัทอื่นซึ่งมีผู้ถือหุ้นรายใหญ่กลุ่มเดียวกัน
6. สามารถเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการของบริษัทเพื่อตัดสินใจในกิจกรรมที่สำคัญของบริษัทจดทะเบียน

ทั้งนี้ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีข้อเสนอแนะว่าคณะกรรมการบริษัทควรประกอบด้วยกรรมการอิสระอย่างน้อยเป็นจำนวนหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งคณะเพื่อให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจในคณะกรรมการ

คณะกรรมการตรวจสอบ ถือเป็นกลไกที่สำคัญในการกำกับดูแลที่ดี ซึ่งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ออกข้อกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนต้องจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบให้เสร็จสิ้นภายใน 31 ธันวาคม พ.ศ. 2542 มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน สร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงิน ระบบการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งปรับปรุงการสื่อสารระหว่างคณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบภายใน และผู้สอบบัญชีภายนอกให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การตรวจสอบภายใน บริษัทจดทะเบียนอาจจะจัดตั้งหน่วยงานภายในองค์กรให้เป็นผู้รับผิดชอบหรือว่าจ้างคณะบุคคลมาจากภายนอกให้มาดำเนินการ ซึ่งการจัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบภายในองค์กรจะต้องคำนึงเรื่องของจัดโครงสร้าง สายการบังคับบัญชาหรือรายงานที่ส่งเสริมให้เกิดความเป็นอิสระ และข้อเสนอแนะในรายงานการตรวจสอบควรได้รับการพิจารณาอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ในการเข้าตรวจสอบรายการและต้องได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายจัดการอย่างเต็มที่ คณะกรรมการตรวจสอบจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความน่าเชื่อถือขององค์กรเกี่ยวกับคุณภาพของรายงานทางการเงินที่ได้นำเสนอออกไปต่อบุคคลภายนอก อันได้แก่ ผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ หน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลและสาธารณะชนโดยทั่วไป

แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของการกำกับดูแลที่ดีและได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องในการส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนมีระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยได้จัดทำและเผยแพร่รายงานการกำกับดูแลกิจการฉบับปรับปรุง สิงหาคม 2544 ซึ่งนำเสนอหลักการที่คาดหวังให้บริษัทปฏิบัติตาม 40 ข้อ อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นให้บริษัทมีการนำแนวทางการดังกล่าวไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ตลาดหลักทรัพย์จึงเลือกหลักการของการกำกับดูแลที่ดีจำนวน 15 ข้อ เพื่อให้บริษัทสามารถนำไปถือใช้ปฏิบัติในขั้นเริ่มแรก และเปิดเผยการปฏิบัติตามหลักการดังกล่าว รวมทั้งเหตุผลที่ไม่สามารถปฏิบัติตามได้ (ถ้ามี) ในแบบแสดงรายงานข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และรายงานประจำปีของบริษัท ตลาดหลักทรัพย์เชื่อมั่นว่าการดำเนินตามแนวทางปฏิบัติดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจของบริษัท เพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงมาตรฐานการจัดการที่ดี อันเป็นสิ่งที่พึงคาดหวังจากบริษัทจดทะเบียน ซึ่งมีส่วนทำให้บริษัทได้รับการยอมรับมากขึ้นทั้งในและนอกประเทศ ตลอดจนการเสริมสร้างความโปร่งใสและประสิทธิภาพของ

ฝ่ายจัดการอื่นจะสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นแก่ผู้ถือหุ้น ผู้ลงทุน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
หลักการทั้ง 15 ข้อนี้ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2545)

1. นโยบายเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ คณะกรรมการควรจัดทำรายงานเป็นลายลักษณ์
อักษรเกี่ยวกับนโยบายหลักการกำกับดูแลกิจการของบริษัทไว้ ซึ่งควรมีข้อความระบุว่า มีนโยบาย
เกี่ยวกับการกำกับดูแลที่ครอบคลุมหลักการใดบ้าง อาทิ

1.1 สิทธิและความเท่าเทียมกันของผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสีย

1.2 คณะกรรมการ – โครงสร้าง บทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ และความเป็น

อิสระ

1.3 การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส

1.4 การควบคุมและการบริหารความเสี่ยง

1.5 จริยธรรมธุรกิจ พร้อมทั้งเปิดเผยรายงานประจำปีให้แก่ผู้ถือหุ้นและผู้ที่เกี่ยวข้อง
ทุกฝ่ายได้ทราบ โดยทั่วกัน

2. ผู้ถือหุ้น: สิทธิและความเท่าเทียมกัน คณะกรรมการควรอำนวยความสะดวกโดยจัด
กระบวนการการประชุมผู้ถือหุ้นในลักษณะที่สนับสนุนให้มีการปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นทุกรายอย่าง
เท่าเทียมกันในการประชุมไม่ควรมีวิธีการที่ยุ่งยากหรือมีค่าใช้จ่ายมากเกินไป และละเว้นการกระทำ
การใด ๆ ที่เป็นการจำกัดโอกาสการศึกษาสารสนเทศของบริษัทและการเข้าประชุมของผู้ถือหุ้น

3. สิทธิของผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ ในระบบการกำกับดูแลมีผู้มีส่วนได้เสียหลายกลุ่ม
ด้วยกัน ที่สำคัญได้แก่ กลุ่มลูกค้า ฝ่ายจัดการลูกจ้าง คู่ค้า ผู้ถือหุ้น หรือผู้ลงทุน ผู้สอบบัญชีอิสระ
ภาครัฐ และชุมชนที่บริษัทตั้งอยู่ กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ได้แก่ สหภาพแรงงาน คู่แข่ง เจ้าหนี้เป็น
ต้นซึ่งแต่ละกลุ่มมีวัตถุประสงค์และความคาดหวังที่ต่างกับกับกิจการ

คณะกรรมการควรรับรู้ถึงสิทธิของผู้มีส่วนได้เสีย (ได้แก่ ลูกจ้าง คู่ค้า ชุมชน คู่แข่ง
เจ้าหนี้ เป็นต้น) ตามที่กฎหมายกำหนดและดูแลให้มั่นใจว่าสิทธิดังกล่าวได้รับการคุ้มครองและ
ปฏิบัติด้วยดี ทั้งนี้ ควรสนับสนุนให้มีการร่วมมือกันระหว่างบริษัทและผู้มีส่วนได้เสียในการสร้าง
ความมั่งคั่ง สร้างงาน และสร้างกิจการให้มีฐานะการเงินที่มั่นคง

4. การประชุมผู้ถือหุ้น ประธานที่ประชุมควรจัดสรรเวลาให้เหมาะสมและส่งเสริม
ให้ผู้ถือหุ้นมีโอกาสโดยเท่าเทียมกัน ในการแสดงความเห็นและตั้งคำถามใด ๆ ต่อที่ประชุมตาม
ระเบียบวาระการประชุม และเรื่องที่เสนอ กรรมการทุกคนโดยเฉพาะประธานคณะกรรมการ
ชุดต่าง ๆ ควรเข้าประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อตอบคำถามที่ประชุม

5. ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ ณ ระดับสูงสุดของกิจการ คณะกรรมการควรมีภาวะผู้นำ
วิสัยทัศน์ และมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจ เพื่อประโยชน์สูงสุดของบริษัทและผู้ถือหุ้น

โดยรวม คณะกรรมการและฝ่ายการจัดการมีความรับผิดชอบตามหน้าที่ต่อผู้ถือหุ้น จึงควรมีระบบการแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบระหว่างคณะกรรมการกับฝ่ายจัดการและระหว่างคณะกรรมการกับผู้ถือหุ้นไว้อย่างชัดเจน

6. ความขัดแย้งของผลประโยชน์ คณะกรรมการ ฝ่ายจัดการ และผู้ถือหุ้นควรพิจารณาจัดปัญหาความขัดแย้งของผลประโยชน์อย่างรอบครอบ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อย่างมีเหตุมีผล และเป็นอิสระภายในกรอบจริยธรรมที่ดีตลอดจน มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างครบถ้วนเพื่อผลประโยชน์ของบริษัทโดยรวมเป็นสำคัญ

7. จริยธรรมธุรกิจ คณะกรรมการควรส่งเสริมให้จัดทำ แนวทางเกี่ยวกับจริยธรรมธุรกิจ หรือจรรยาบรรณ (Code of Ethics or Statement of Business Conduct) เพื่อให้กรรมการและลูกจ้างทุกคนได้รับทราบและเข้าใจถึงมาตรฐานการปฏิบัติงานตามที่บริษัทและผู้ถือหุ้นคาดหวัง รวมทั้งเฝ้าสังเกตให้มีการปฏิบัติตามอย่างจริงจัง

8. การถ่วงดุลของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร คณะกรรมการควรมีจำนวนเท่าใดและประกอบด้วยกรรมการที่เป็นผู้บริหารและกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหารที่เป็นอิสระในสัดส่วนอย่างไร เป็นเรื่องที่คณะกรรมการจะกำหนดด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมผู้ถือหุ้น อย่างไรก็ตาม มีข้อเสนอให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการอิสระหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งคณะและอย่างน้อยสามคน ทั้งนี้คุณสมบัติของกรรมการที่เป็นอิสระให้พิจารณาโดยใช้แนวทางเดียวกันกับคุณสมบัติกรรมการตรวจสอบตามประกาศหลักทรัพย์ว่าด้วยคุณสมบัติและขอบเขตการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบ

นอกเหนือจากการมีกรรมการที่เป็นอิสระจำนวนหนึ่งในสามแล้ว ในกรณีที่บริษัทมีผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจควบคุม (Controlling) คณะกรรมการควรมีกรรมการจำนวนหนึ่งให้เป็นไปตามสัดส่วนอย่างยุติธรรมของเงินลงทุนของผู้ถือหุ้นในบริษัท

9. การรวมหรือแยกตำแหน่ง คณะกรรมการและผู้ถือหุ้นควรมีเสรีที่จะเลือกวิธีที่เหมาะสมที่สุดกับบริษัท โดยอาจรวมบทบาทของประธานกรรมการกับของผู้จัดการใหญ่อยู่ในตำแหน่งเดียวกันหรือแยกกัน โดยให้กรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหารที่เป็นอิสระเป็นประธานกรรมการก็ได้ ไม่ว่าจะเลือกวิธีใดควรมีการแยกอำนาจหน้าที่ระหว่างกันให้ชัดเจนโดยไม่ให้คนหนึ่งมีอำนาจโดยไม่จำกัด

10. คำตอบแทนของกรรมการและผู้บริหารระดับสูง และองค์ประกอบคำตอบแทนแก่กรรมการควรเพียงพอที่จะสนใจและรักษากรรมการที่มีคุณภาพตามต้องการแต่ควรหลีกเลี่ยงการจ่ายที่เกินควร

คำตอบแทนของกรรมการควรจัดให้อยู่ในลักษณะที่สามารถเปรียบเทียบได้กับระดับที่ปฏิบัติอยู่ในอุตสาหกรรม รวมถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากกรรมการแต่ละคน กรรมการที่ได้รับมอบหมายหน้าที่และรับผิดชอบเพิ่มขึ้น เช่น เป็นสมาชิกของคณะกรรมการ ควรได้รับคำตอบแทนที่เหมาะสมด้วย

กรรมการที่เป็นผู้บริหารควรได้รับคำตอบแทนที่เชื่อมโยงกับผลการดำเนินงานของบริษัทและผลการปฏิบัติงานของกรรมการแต่ละคน

คำตอบแทนของผู้จัดการใหญ่และผู้บริหารระดับสูง ควรกำหนดตามหลักการและนโยบายที่ที่คณะกรรมการกำหนด คณะกรรมการควรทบทวนข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ (ถ้ามี) และเป็นผู้ตัดสินใจระยะยาว ควรเป็นไปในแนวเดียวกันกับผลงานของบริษัทและการปฏิบัติงานของผู้บริหารแต่ละคน

การกำหนดคำตอบแทนเป็นเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์ของกรรมการโดยตรง จึงควรดำเนินการด้วยความโปร่งใสและได้รับอนุมัติจากผู้ถือหุ้น กรรมการไม่ควรเข้าไปตัดสินใจในการกำหนดคำตอบแทนของตนเอง ในรายงานประจำปีคณะกรรมการควรเปิดเผยนโยบายคำตอบแทนและจำนวนคำตอบแทนของกรรมการและผู้บริหารระดับสูงตามที่ประกาศตามคณะกรรมการกำกับทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนด

11. การประชุมคณะกรรมการ ควรกำหนดการประชุมไว้ล่วงหน้า เป็นประจำในการประชุม ประธานคณะกรรมการควรส่งเสริมให้มีการใช้ดุลยพินิจที่รอบคอบและจัดสรรเวลาไว้อย่างเพียงพอที่ฝ่ายจัดการจะเสนอเรื่องและมากพอที่กรรมการจะอภิปรายปัญหาสำคัญกันอย่างรอบคอบ โดยทั่วกัน กรรมการมีหน้าที่ที่ต้องเข้าประชุมคณะกรรมการทุกครั้ง ยกเว้นในกรณีที่มีเหตุผลพิเศษจริงๆ และควรเปิดเผยจำนวนครั้งที่กรรมการแต่ละคนเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการไว้ในรายงานประจำปีด้วย

12. คณะอนุกรรมการ คณะกรรมการควรจัดให้มีคณะอนุกรรมการชุดต่าง ๆ เพื่อช่วยศึกษาในรายละเอียดกลั่นกรองงานตามความจำเป็นของแต่ละสถานการณ์ โดยเฉพาะ คณะอนุกรรมการการตรวจสอบและคณะอนุกรรมการกำหนดคำตอบแทน โดยกำหนดนโยบายและกรอบงานไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับคุณสมบัติของสมาชิก หน้าที่ที่รับผิดชอบ การดำเนินการประชุมและการรายงานต่อคณะกรรมการควรเป็นกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร ที่มีความเป็นอิสระ

13. ระบบการควบคุมและการตรวจสอบภายใน คณะกรรมการควรจัดทำ รักษาไว้และทบทวนระบบการควบคุมทั้งทางการเงิน การดำเนินงานและการกำกับดูแลการปฏิบัติงาน (Compliance Controls) ตลอดจนจัดการความเสี่ยงและการให้ความสำคัญกับสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้าและรายการผิดปกติทั้งหลาย คณะกรรมการควรจัดให้มีการตรวจสอบภายในแยกเป็น

หน่วยงานหนึ่งของบริษัท

14. รายงานของคณะกรรมการ คณะกรรมการควรทำรายงานอธิบายถึงความรับผิดชอบของตนในการจัดทำรายงานทางการเงิน โดยแสดงควบคู่กันไปกับรายงานของผู้สอบบัญชีไว้ในรายงานประจำปี รายงานของคณะกรรมการควรครอบคลุมในเรื่องสำคัญ ๆ ตามข้อพึงปฏิบัติที่ดีสำหรับกรรมการบริษัทที่จดทะเบียนที่ตลาดหลักทรัพย์เสนอนะ

15. ความสัมพันธ์กับผู้ลงทุน คณะกรรมการควรดูแลให้มั่นใจว่าบริษัทได้รับการเปิดเผยสารสนเทศที่สำคัญได้อย่างถูกต้อง ทันเวลา และโปร่งใสโดยควรจัดให้มีหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวกับ “ผู้ลงทุนสัมพันธ์” (Investor Relations) เพื่อเป็นตัวแทนในการสื่อสารกับผู้ลงทุนที่เป็นสถาบัน ผู้ถือหุ้น รวมทั้งนักวิเคราะห์ทั่วไป และภาครัฐที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการควรจัดหาทรัพยากรอย่างเพียงพอ เพื่อช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการนำเสนอสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร

จากหลักการการกำกับดูแลที่ดีของบริษัทจดทะเบียนทั้ง 15 ข้อ มีบางหลักการที่มีกฎหมาย และข้อบังคับกำหนดให้ปฏิบัติ ซึ่งได้แก่

1. หลักการข้อที่ 2 สิทธิและความเท่าเทียมกันของผู้ถือหุ้น ในเรื่องของหนังสือมอบฉันทะ
2. หลักการข้อที่ 3 สิทธิของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งได้สิทธิคุ้มครองทางกฎหมายกรณีเกิดข้อพิพาท
3. หลักการข้อที่ 6 ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ เกี่ยวกับการดูแลเรื่องการใช้ข้อมูลภายในและรายการที่เกี่ยวข้องกัน
4. หลักการข้อที่ 10 การเปิดเผยคำตอบแทนของกรรมการและผู้บริหาร
5. หลักการข้อที่ 12 คณะอนุกรรมการ ในส่วนของการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ
6. หลักการข้อที่ 15 ความสัมพันธ์กับผู้ลงทุน เกี่ยวกับเรื่องของการเปิดเผยสารสนเทศตามเกณฑ์ที่ตลาดหลักทรัพย์ฯ กำหนด

การเปิดเผยข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียน

ในปัจจุบันนี้ ผู้ที่ต้องการใช้รายงานทางการเงินไม่ได้ใช้แต่ข้อมูลทางการเงินในงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินเพื่อใช้ในการตัดสินใจ แต่ต้องการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของธุรกิจต่าง ๆ เพิ่มเติม ที่จะนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจ เนื่องจากการดำเนินงานของธุรกิจในปัจจุบันมีความยุ่งยากซับซ้อน ซึ่งยากที่จะนำเสนอรายละเอียดไว้ในงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินนอกจากนี้แล้วผู้ใช้ง่ายงานยังต้องการข้อมูลที่จำเป็นต่อการตัดสินใจ และทันต่อเหตุการณ์ เพื่อที่จะนำมาใช้ในการพยากรณ์หรือคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นใน

อนาคตเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของธุรกิจ

การเปิดเผยข้อมูลที่ดีจะก่อให้เกิดการกำกับดูแลที่ดี เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลที่ดีเป็น การสร้างความโปร่งใสและความถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินงานของบริษัท ส่งผลให้ผู้ลงทุนทั้งใน ประเทศและต่างประเทศสนใจที่จะเข้ามาลงทุนในบริษัท เพราะผู้ลงทุนเชื่อมั่นว่าจะได้รับสิทธิและ ผลประโยชน์จากการดำเนินงานของธุรกิจของบริษัทอย่างเหมาะสมจากการลงทุน

แนวคิดการนำเสนอข้อมูลต่อผู้ใช้งบการเงิน

แม่บทการบัญชี เป็นแนวทางในการกำหนดพื้นฐานและเหตุผลในการพิจารณาทางเลือก เพื่อพัฒนามาตรฐานทางการบัญชีและรายงานทางการเงินซึ่งข้อมูลในรายงานทางการเงินและ รายงานทางผลการดำเนินงานควรเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลทุกฝ่ายที่สนใจ ลักษณะข้อมูล ควรเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจลงทุนและให้สินเชื่อ ควรนำเสนอรายงานทางการเงินที่แสดง ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรทางเศรษฐกิจของกิจการ ภาระผูกพันและส่วนของเจ้าของ ข้อมูลดังกล่าว ต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ในการประเมินความมั่นคงทางการเงิน สภาพคล่องและความสามารถในการชำระหนี้ของกิจการ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานประจำปี ผู้ใช้สามารถใช้ข้อมูลใน อดีตเพื่อประเมินเหตุการณ์ในภายหน้าของกิจการ ข้อมูลดังกล่าวจะประเมินผลการดำเนินงานของ กิจการ และประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารในการพยากรณ์กำไรอนาคตและประเมิน ความสามารถในการทำกำไร ประเมินความเสี่ยงในการลงทุนและการให้กู้ยืมรวมทั้งประเมินความ รับผิดชอบของผู้บริหารของกิจการ (เมธากุล เกียรติกะจาย และศิลปะพร ศรีจันทเพชร, 2544, หน้า 65-66) แม่บทการบัญชีได้กำหนดเกณฑ์สำหรับการจัดทำ และการนำเสนองบการเงินในเรื่อง เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ กลุ่มผู้ใช้งบการเงิน ลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงิน องค์ประกอบของงบ การเงินและคำนิยามขององค์ประกอบ งบการเงินจะมีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินตามวัตถุประสงค์ ที่ได้วางไว้ก็ต่อเมื่องบการเงินนั้นมีลักษณะเชิงคุณภาพซึ่งต้องแสดงข้อมูลที่ถูกต้องตามควร ลักษณะเชิงคุณภาพดังกล่าวประกอบด้วย

1. ความเข้าใจได้ (Understandability) ข้อมูลในงบการเงินต้องสามารถเข้าใจได้ในทันที ที่ผู้ใช้งบการเงินใช้ข้อมูลอย่างไรก็ตาม ข้อมูลแม้จะมีความซับซ้อนแต่ถ้าเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ เชิงเศรษฐกิจ ก็ไม่ควรละเว้นที่จะแสดงในงบการเงิน

2. ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) ข้อมูลที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับการ ตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงินโดยข้อมูลที่จะนำเสนอจะช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมิน เหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต รวมทั้งช่วยชี้ข้อผิดพลาดของผลการประเมินที่ผ่านมา ของผู้ใช้งบการเงินได้ข้อมูลที่แสดงต้องมีนัยสำคัญ (Materiality) หากไม่แสดงข้อมูลหรือการแสดงผล

ข้อมูลที่ผิดพลาดมีผลกระทบต่อผู้ใช้งบการเงินในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจความมีนัยสำคัญขึ้นอยู่กับขนาดและลักษณะรายการหรือเหตุการณ์ทางบัญชีที่เกิดขึ้นภายใต้สภาพการณ์ซึ่งต้องพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป

3. ความเชื่อถือได้ (Reliability) ข้อมูลที่น่าเสนอต้องมีความเชื่อถือได้ปราศจากความผิดพลาดที่มีนัยสำคัญและความลำเอียง ซึ่งทำให้ผู้ใช้ข้อมูลสามารถเชื่อได้ว่าข้อมูลนั้นเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม ข้อมูลที่ต้องการให้แสดงหรือควรแสดงต้องบันทึกตามเนื้อหาและความเป็นจริงเชิงเศรษฐกิจและต้องแสดงด้วยความระมัดระวัง ครบถ้วนและเป็นกลาง

4. การเปรียบเทียบกันได้ (Comparability) ข้อมูลที่มีประโยชน์สามารถเปรียบเทียบได้กับข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันของกิจการอื่น ๆ และเปรียบเทียบกับข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกิจการเดียวกันในรอบระยะเวลาบัญชีที่ต่างกัน

การเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียน

ในปัจจุบันนี้ ผู้ที่ต้องการใช้รายงานทางการเงินไม่ได้ใช้แต่ข้อมูลทางการเงินในงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินเพื่อใช้ในการตัดสินใจ แต่ต้องการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของธุรกิจต่าง ๆ เพิ่มเติม ที่จะนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจ เนื่องจากการดำเนินงานของธุรกิจในปัจจุบันมีความยุ่งยากซับซ้อน ซึ่งยากที่จะนำมาเสนอรายละเอียดไว้ในงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินนอกจากนี้แล้วผู้ใช้งบการเงินยังต้องการข้อมูลที่จำเป็นต่อการตัดสินใจและทันต่อเหตุการณ์ เพื่อที่จะนำมาใช้ในการพยากรณ์หรือคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของธุรกิจ

การเปิดเผยข้อมูลที่ดีจะก่อให้เกิดการกำกับดูแลที่ดี เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลที่ดีเป็นการสร้างความโปร่งใสและความถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินงานของบริษัท ส่งผลให้ผู้ลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศสนใจที่จะเข้ามาลงทุนในบริษัท เพราะผู้ลงทุนเชื่อมั่นว่าจะได้รับสิทธิและผลประโยชน์จากการดำเนินงานของธุรกิจของบริษัทอย่างเหมาะสมจากการลงทุน

หลักการการเปิดเผยข้อมูล

1. ในการกำกับดูแลบริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลที่เพียงพอต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุนได้มีข้อพิจารณาว่าควรกำหนดหลักการการเปิดเผยข้อมูลขั้นต่ำ หรือควรให้ผู้เสนอขายหลักทรัพย์แต่ละรายที่มีลักษณะการประกอบธุรกิจแตกต่างกันเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจเองว่าจะต้องเปิดเผยข้อมูลอย่างน้อยเพียงใดจึงจะเพียงพอ สำนักงาน ก.ล.ต. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจกำหนดข้อมูลที่ต้องเปิดเผยเพิ่มเติมจากที่พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ได้กำหนดไว้ เห็นว่า แม้ระบบที่ให้ผู้เสนอขายหลักทรัพย์ใช้ดุลยพินิจเองจะมีความยืดหยุ่นสูง แต่การกำหนดหลักการขั้นต่ำไว้ก็จะช่วยทั้งในด้านผู้ลงทุนให้แน่ใจว่ามีข้อมูลในระดับหนึ่งในการตัดสินใจ และด้านผู้ออกหลักทรัพย์ก็มีแนวทางการ

เปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจนขึ้นและการเปิดเผยข้อมูลตามหลักเกณฑ์ขั้นต่ำที่ช่วยลดความเสี่ยงในการถูกฟ้องร้องในภายหลังได้ส่วนหนึ่งด้วย สำนักงาน ก.ล.ต. จึงได้กำหนดข้อมูลรายการขั้นต่ำที่ต้องเปิดเผยมาตั้งแต่ปี 2535 และมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์นี้ให้ทัดเทียมกับสากลเรื่อยมาจนกระทั่งได้มีการนำหลักเกณฑ์ใหม่ออกมาใช้ในปี 2543 ซึ่งเน้นในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลที่กระชับและครอบคลุมประเด็นที่สำคัญมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้ให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจหลักเกณฑ์ดังกล่าว โดยมีการจัดทำคู่มือคำอธิบายการเปิดเผยข้อมูล การจัดสัมมนาและการพบบริษัทที่มีหน้าที่เปิดเผยข้อมูล เพื่อให้บริษัทสามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

2. หลักเกณฑ์ที่สำนักงาน ก.ล.ต. พัฒนาขึ้นนั้นได้กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนต้องเปิดเผยข้อมูลทั้งที่เป็น Financial และ Non-Financial โดยบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ต้องเปิดเผยตามรายการขั้นต่ำในรูปแบบและระยะเวลาที่สำนักงาน ก.ล.ต. กำหนดกล่าว (ดูตารางที่ 1) คือ ในด้านข้อมูลทางการเงินบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ต้องจัดส่งงบทุกสิ้นไตรมาสและสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี โดยงบการเงินดังกล่าวต้องเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไป และผ่านการตรวจสอบและสอบทานโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต สำหรับข้อมูลที่เป็น Non-Financial บริษัทที่ออกหลักทรัพย์ต้องเปิดเผยข้อมูลตามรายการขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในรายงานเปิดเผยข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ที่ยื่นต่อสำนักงานเพื่อให้เปิดเผยต่อประชาชน ในกรณีที่สำนักงาน ก.ล.ต. เห็นว่าข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือไม่ชัดเจน ก.ล.ต. มีอำนาจสั่งการตามมาตรา 58 ให้บริษัทต้องจัดส่งข้อมูลเพิ่มเติม หากบริษัทดังกล่าวฝ่าฝืนบทบัญญัติ ต้องระวางโทษตามมาตราที่ 274 คือ โทษปรับไม่เกิน 100,000 บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ 3,000 บาทตลอดระยะเวลาที่ยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง

จากมาตรา 56 และมาตรา 199 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ รวมทั้งประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ประกาศ กจ.40/ 2540) และข้อบังคับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ออกตามความในบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้บริษัทที่จดทะเบียนและบริษัทที่ออกหลักทรัพย์และเสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชนจัดทำและส่งงบการเงิน รายงานเกี่ยวกับฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัท และรายงานการเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ต่อสำนักงาน ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สารสนเทศที่บริษัทจดทะเบียนต้องรายงานตามรอบระยะเวลาบัญชี (Periodic Reports)
(มาตรา 56) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2544ก)

ประเภทของรายงาน	กำหนดระยะเวลานำส่ง นับตั้งแต่วันสิ้นสุดรอบระยะเวลาบัญชี
1. งบการเงินประจำปีซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชี *	3 เดือน
2. งบการเงินรายไตรมาส ซึ่งผ่านการสอบทานจากผู้สอบบัญชี	45 วัน
3. รายงานประจำปี	110 วัน
4. แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1)	3 เดือน

*บริษัทที่จดทะเบียนอาจนำส่งงบการเงินงวด 6 เดือนหรือ 1 ปี แทนการนำส่งงบการเงินรายไตรมาสที่ 2 และที่ 4 ของงวดบัญชีนั้น โดยไม่ต้องนำส่งงบการเงินงวด 6 เดือนหรือ 1 ปี ภายใน 60 วัน และต้องถือปฏิบัติโดยสม่ำเสมอ

งบการเงินรายไตรมาส

งบการเงินรายไตรมาสเป็นงบการเงินที่จัดทำเป็นรายไตรมาสที่แสดงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานทุก 3 เดือน โดยบริษัทจดทะเบียนจะต้องส่งงบการเงินรายไตรมาศภายใน 45 วัน นับตั้งแต่วันสิ้นระยะเวลาบัญชี โดยปกติบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้ถูกกำหนดให้จัดทำและให้ผู้สอบบัญชีพิจารณาในการนำเสนอข้อมูลทางการเงิน ว่าเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีและข้อกำหนด แต่ไม่ต้องให้การรับรองหรือแสดงความเห็นเกี่ยวกับงบการเงินนั้น

งบการเงินรายไตรมาสนี้ทำให้สถาบันการเงิน ผู้กำกับดูแล และผู้ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์สามารถติดตามฐานะทางการเงินและการดำเนินงานของบริษัทสัมพันธ์กับปัจจัยในการดำเนินงานของบริษัทในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

งบการเงินประจำงวดการบัญชี

งบการเงินประจำงวดการบัญชีเป็นงบการเงินที่จัดทำขึ้นทุก 6 เดือน โดยบริษัทที่จดทะเบียนจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี ในกรณีที่รายการบัญชีไม่มีมาตรฐานการบัญชีไทยรองรับ กำหนดให้บริษัทจัดทำงบการเงินตามมาตรฐานที่ถือปฏิบัติในต่างประเทศซึ่งเป็นมาตรฐานบัญชีของ IAS AICPA หรือ FASB พร้อมทั้งให้ผู้สอบบัญชีรับรองงบการเงินของบริษัทเพื่อที่จะได้นำเสนองบการเงินของบริษัทไปเปิดเผยต่อสาธารณะชน

งบการเงินนี้แสดงให้เห็นถึงข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางการเงินและการดำเนินงานซึ่งจะบ่งบอกถึงความสามารถในการประกอบธุรกิจและการดำรงอยู่ได้ของบริษัท โดยเปรียบเทียบระหว่างผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงกับการประมาณการของบริษัทที่ได้คาดการณ์เอาไว้ล่วงหน้า อย่างไรก็ตามงบการเงินที่ดีขึ้นอยู่กับหน้าที่บริษัทมีระบบการควบคุมภายในและมีระบบบัญชีที่มีประสิทธิภาพ ปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไปและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจัดทำรายงานทางการเงินเป็นอย่างดี

รายงานประจำปี

รายงานประจำปีเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเปิดเผยข้อมูลภายในบริษัทให้กับผู้ถือหุ้น ผู้ลงทุนและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่มีความสนใจที่จะลงทุนกับบริษัทซึ่งข้อมูลของรายงานประจำปีได้แก่ งบการเงิน หมายเหตุประกอบงบการเงิน และข้อมูลทางการเงินที่สำคัญ นอกจากนั้นรายงานประจำปียังรายงานข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินซึ่งมีประโยชน์ต่อผู้ใช้งานในแง่ของการมองภาพโดยรวมของการบริหารงานและดำเนินธุรกิจของบริษัทได้อย่างชัดเจนมากขึ้น เช่น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการประกอบธุรกิจ นโยบายและลักษณะการตลาดของผลิตภัณฑ์ การให้บริการ การจัดหาผลิตภัณฑ์ และนโยบายการลงทุนในบริษัทย่อยและบริษัทร่วม นอกจากนี้ข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินแสดงถึงสภาพแวดล้อมที่อาจจะมีผลกระทบต่อการดำเนินงานของบริษัทได้ เช่น ลักษณะความเสี่ยงและสาเหตุที่ทำให้เกิดความเสี่ยง การแข่งขันและศักยภาพในการแข่งขันกับคู่แข่ง

แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1)

แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปีมีข้อมูลขึ้นต่ตามที่กำหนดและเป็นข้อมูลพื้นฐานของบริษัท ซึ่งมีความสำคัญต่อผู้ลงทุนในการตัดสินใจที่จะลงทุนในบริษัทต่าง ๆ ได้แก่

1. ข้อมูลสรุปของบริษัทและภาพการดำเนินธุรกิจของบริษัท
2. ปัจจัยเสี่ยง
3. ลักษณะการประกอบธุรกิจ
4. การประกอบธุรกิจและสายการผลิตหลักหรือกลุ่มธุรกิจ
5. การวิจัยและพัฒนา
6. ทรัพย์สินที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ
7. โครงการในอนาคต
8. ข้อพิพาทของกฎหมายเฉพาะคดีที่ยังไม่สิ้นสุดและยังไม่ได้เป็นคดีที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานปกติ
9. โครงสร้างเงินลงทุน
10. การจัดการของประเทศ

11. การควบคุมภายใน
12. รายการระหว่างกัน
13. ฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน ฯลฯ

บริษัทที่จดทะเบียนควรแสดงรายการข้อมูลที่สำคัญอย่างครบถ้วน ถูกต้องและตรงประเด็น เพราะแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี ทำให้บริษัทเป็นที่สนใจในการลงทุนมากยิ่งขึ้น แต่ไม่จำเป็นต้องแสดงรายละเอียดมากเกินไป นอกจากนี้บริษัทควรที่ส่งให้ตรงเวลา โดยกำหนดให้ส่งภายใน 3 เดือนนับตั้งแต่วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี

รายงานประจำปี (แบบ 56-2)

รายงานประจำปี (แบบ 56-2) มีข้อมูลขึ้นตามข้อกำหนดและบริษัทต้องส่งให้ผู้ถือหุ้น พร้อมทั้งส่งหนังสือนัดประชุมสามัญประจำปีและส่งสำเนาให้สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ โดยที่บริษัทเลือกที่จะส่งแบบ 56-1 พร้อมงบการเงินแทนการจัดทำและส่งแบบ 56-2 ก็ได้งบการเงินและรายงานประจำปีให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ประกาศกำหนด การกำหนดดังที่กล่าว

แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเปิดเผยสารสนเทศของบริษัทจดทะเบียน

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเปิดเผยสารสนเทศที่สำคัญต่อการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ให้บุคคลภายนอกทราบ โดยกำหนดไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. การเปิดเผยสารสนเทศที่สำคัญให้ประชาชนทราบโดยทันที
2. การเผยแพร่ต่อสารสนเทศต่อประชาชนอย่างทั่วถึง
3. การชี้แจงเกี่ยวกับข่าวลือหรือข่าวสารต่าง ๆ
4. การดำเนินการเมื่อการซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัท ของบริษัทจดทะเบียนผิดไปจาก

สถานะปกติ

5. การเปิดเผยในเชิงส่งเสริมที่ไม่มีเหตุอันควร
6. แนวทางปฏิบัติเรื่องการซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนโดยใช้สารสนเทศ

ภายใน

ประโยชน์ของการเปิดเผยข้อมูลอย่างมีคุณภาพ

การเปิดเผยข้อมูลอย่างมีคุณภาพนั้นต้องมีประโยชน์ต่อผู้ใช้ข้อมูล (นักลงทุน และ นักวิเคราะห์) และต่อบริษัทที่จัดทำกรเปิดเผยข้อมูล

1. ประโยชน์ต่อผู้ใช้ข้อมูล

การที่บริษัทเปิดเผยข้อมูลอย่างมีคุณภาพ ทั้งในเชิงปริมาณ ความน่าเชื่อถือ และความทันเวลาของข้อมูลไม่ว่าจะอยู่ในรูปของรายงานประจำปี รายงานรายไตรมาสหรือข้อมูลเผยแพร่อื่น ๆ รวมทั้งการตอบคำถามต่าง ๆ ของนักวิเคราะห์ ย่อมเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนและนักวิเคราะห์การเงินทั้งสิ้น

ผลการศึกษาของ แลง และลุนด์โฮล์ม (Lang & Lundholm, 1996 อ้างถึงใน สมชาย สุภัทรกุล, 2544) พบว่าเมื่อบริษัทเปิดเผยข้อมูลได้อย่างมีคุณภาพสูงขึ้นครอบคลุมถึงปริมาณ ความน่าเชื่อถือ และความทันเวลาของข้อมูลจะทำให้

1. นักวิเคราะห์การเงินสนใจที่จะทำการวิเคราะห์เพื่อเสนอรายงานการวิเคราะห์ต่อนักลงทุนจำนวนเพิ่มขึ้น

2. ผลการดำเนินงานของบริษัทซึ่งพยากรณ์โดยนักวิเคราะห์การเงินมีความถูกต้องมากขึ้นและมีความแตกต่างน้อยลงระหว่างนักวิเคราะห์ด้วยกัน

3. ผลการดำเนินงานที่พยากรณ์จะมีการปรับเปลี่ยนน้อยลง

เมื่อบริษัทเปิดเผยข้อมูลได้อย่างมีคุณภาพสูงขึ้น นักวิเคราะห์การเงินมีความจำเป็นน้อยลงที่ต้องจัดหาข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ ซึ่งข้อมูลจากแหล่งอื่นย่อมต้องมีต้นทุนเกิดขึ้น ดังนั้นนักวิเคราะห์จึงสามารถประหยัดต้นทุนในการหาแหล่งข้อมูลจากแหล่งอื่นได้ เมื่อมีข้อมูลที่เชื่อถือได้มากขึ้น เป็นการช่วยลดความเสี่ยงที่นักวิเคราะห์ได้พยากรณ์ผลการดำเนินงานจากการประมาณการ (Estimation Risk) ทำให้นักวิเคราะห์พยากรณ์ผลการดำเนินงานของบริษัทได้อย่างแม่นยำมากขึ้น ส่งผลให้นักลงทุนสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนอย่างเหมาะสมมากขึ้น โดยอาศัยรายงานของนักวิเคราะห์การเงิน

ประโยชน์ต่อบริษัทผู้เปิดเผยข้อมูล

ผลงานวิจัยของ แลง และลุนด์โฮล์ม (Lang & Lundholm, 1993 อ้างถึงใน สมชาย สุภัทรกุล, 2545) พบว่าบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ ในงวดปัจจุบันหรือจะออกหลักทรัพย์ในอนาคต จะเปิดเผยข้อมูลอย่างมีคุณภาพสูงกว่า เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลอย่างมีคุณภาพจะช่วยให้นักลงทุนหรือนักวิเคราะห์หันมาสนใจหลักทรัพย์ของบริษัทมากขึ้น และยังลดการไม่เท่าเทียมกันระหว่างบริษัทกับนักลงทุนหรือนักวิเคราะห์

ผลการศึกษาของ เซงกุปตา (Sengupta, 1998 อ้างถึงใน สมชาย สุภัทรกุล, 2545) พบว่าคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลของบริษัท มีความสัมพันธ์ผกผันกับต้นทุนการกู้ยืม (Cost of Debt) กล่าวคือ บริษัทที่เปิดเผยข้อมูลอย่างมีคุณภาพจะสามารถออกหลักทรัพย์กู้ยืมที่มีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าบริษัทที่มีคุณภาพการเปิดเผยที่ต่ำกว่า นั่นคือ คุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลยังช่วยลดต้นทุนการกู้ยืมได้มากขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แลง และ ลุนด์โฮล์ม (Lang & Lundholm, 1993) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทกับลักษณะของบริษัท ผลการดำเนินงาน การออกหุ้นสามัญโดยวัดจากความเพียงพอของการเปิดเผยของบริษัท จากข้อมูลที่ได้นำมาเปิดเผยประจำปี ซึ่งคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทนั้นจะวัดได้จากการให้คะแนนการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในปี ค.ศ. 1985 ถึง 1989 และกำหนดการให้คะแนนของแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม โดยจะได้รับการประเมินและกำหนดหลักเกณฑ์จากคณะกรรมการ Financial Analysts Federation (FAF) จากผลการศึกษา พบว่า ระดับคะแนนของการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจะเพิ่มขึ้นตามขนาดของบริษัทที่ใหญ่ขึ้นนั่นเอง คือ ระดับของการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขนาดของบริษัท เนื่องจากบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างมีคุณภาพ บริษัทจะมีค่าใช้จ่ายในการจัดทำมากขึ้น ซึ่งบริษัทเล็ก ๆ ไม่มีเงินทุนมากนัก แต่เมื่อเทียบค่าใช้จ่ายในการจัดทำข้อมูลในการเปิดเผยต่อขนาดบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะต่ำกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่จัดทำ การเปิดเผยข้อมูลที่มีคุณภาพกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็กและ พบว่า ระดับคะแนนของการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจะเพิ่มขึ้นตามผลการดำเนินงานของบริษัทที่ดีขึ้น (โดยเฉพาะผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น) คือ ระดับการเปิดเผยข้อมูลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการดำเนินงานของบริษัท เนื่องจากบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลบริษัทในด้านดีมากกว่าข้อมูลของบริษัทในด้านไม่ดี

ราฟฟูนิเยร์ (Raffournier, 1995) ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลในรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่มีการถ่วงน้ำหนักเพื่อวัดขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ ซึ่ง Raffournier ได้อธิบายถึงบทบาทของการเปิดเผยข้อมูลในการช่วยลดต้นทุนการกำกับดูแลปัญหาการเป็นตัวแทนที่จะเกิดขึ้นเมื่อความเป็นเจ้าของถูกแยกออกจากการควบคุมทำให้ผลประโยชน์ของผู้บริหารและผู้ถือหุ้นขัดแย้งกัน โดย Raffournier กล่าวว่า ผู้ถือหุ้นมักเชื่อกันว่าผู้บริหารอาจมีแรงจูงใจที่จะถ่ายเทความมั่งคั่งของบริษัทบางส่วนมาเป็นผลประโยชน์ของตนเอง ในรูปสิทธิพิเศษต่าง ๆ ที่ผู้บริหารจะได้รับนอกจากเงินเดือนและค่าจ้าง จากความเชื่อนี้ผู้บริหารต้องแบกรับต้นทุนที่อาจเกิดขึ้นจากการโอนถ่ายความมั่งคั่งการเปิดเผยข้อมูลอย่างเต็มที่ที่เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยลดโอกาสเนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลที่มีคุณภาพจะทำให้ผู้ถือหุ้น เชื่อว่าการบริหารเป็นไปอย่างโปร่งใสมากขึ้น ดังนั้น ผู้บริหาร จึงต้องกระทำการใด ๆ เพื่อให้ผู้ถือหุ้นมั่นใจว่าผู้บริหารจะปฏิบัติหน้าที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น การเปิดเผยข้อมูลอย่างเต็มที่ที่เป็นหนึ่งในวิธีที่ช่วยลดโอกาสที่จะเกิดการถ่ายเทความ มั่งคั่งได้เนื่องจากการเปิดเผยที่มีคุณภาพจะทำให้ผู้ถือหุ้นเชื่อว่าการบริหารงานของผู้บริหารเป็นไปอย่างโปร่งใสดังนั้น นอกจากนั้นการที่มุ่งสร้างความมั่งคั่งสูงสุดให้

เกิดแก่ผู้ถือหุ้นจะพบมากในการถือครองหุ้นของผู้บริหารในสัดส่วนที่ต่ำ ดังนั้น Raffournier คาดว่าผู้บริหารของบริษัทที่มีการถือหุ้นกระจายออกไปจะมีแรงกระตุ้นที่จะเปิดเผยข้อมูลมากกว่าบริษัทที่ถูกควบคุมโดยผู้ถือหุ้นรายใหญ่เพียงไม่กี่รายเพราะเมื่อหุ้นถูกกระจายออกไป ความขัดแย้งระหว่างผู้ถือหุ้นกับผู้บริหารจะเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้บริหารเกิดความกดดันที่จะต้องเปิดเผยข้อมูลให้มากขึ้นเพื่อทำให้ผู้ถือหุ้นเกิดความมั่นใจว่าผู้บริหารไม่ถือโอกาสถ่ายเทผลประโยชน์ แต่ผลจากการทดสอบความสัมพันธ์ดังกล่าวพบว่า การกระจายการถือหุ้นไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณข้อมูลที่บริษัทเปิดเผย

โฮ และวอง (Ho & Wong, 2001) ได้ใช้แนวคิดในการศึกษาความสัมพันธ์ของกลไกการกำกับดูแลกิจการทางด้านคณะกรรมการบริษัทและขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจของบริษัทจดทะเบียนในฮ่องกง โครงสร้างการกำกับดูแลกิจการเป็นตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ

1. สัดส่วนของกรรมการอิสระต่อกรรมการทั้งคณะ
2. จำนวนของกรรมการตรวจสอบ
3. การรวมอำนาจประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการใหญ่
4. สัดส่วนของผู้ถือหุ้นภายใน โดยผู้ถือหุ้นภายในของการศึกษานี้ หมายถึงบุคคลภายในที่อยู่ในครอบครัวเดียวกันหรือเครือญาติ

ส่วนการเปิดเผยข้อมูลเป็นตัวแปรตามวัดด้วยการใช้ Relative Disclosure Index (RDI) ซึ่งคำนวณจากผลรวมของคะแนนที่ได้จากการประเมินรายการที่เปิดเผยโดยสมัครใจในรายงานประจำปีของแต่ละบริษัท โดยการใช้วิธีออกแบบสอบถามซึ่งแบบสอบถามนี้จะถูกส่งไปยังผู้อำนวยการฝ่ายการเงิน เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนของกรรมการตรวจสอบ และส่งไปยังนักวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อสำรวจถึงความคาดหวังของผู้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่เปิดเผย โดยตั้งสมมติฐานว่า บริษัทที่มีบุคคลภายในถือหุ้นของบริษัทในสัดส่วนมากขึ้นมีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลโดยความสมัครใจน้อยลงแต่เนื่องจากข้อจำกัดด้านข้อมูลที่ไม่สามารถหาสัดส่วนการถือหุ้นของบุคคลที่อยู่ในครอบครัวเดียวกันได้ จึงใช้จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ในคณะกรรมการบริษัทเป็นตัวแปรแทน และทดสอบสมมติฐานหาความสัมพันธ์โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยแบบหลายตัวแปร (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า จำนวนกรรมการตรวจสอบและการถือหุ้นของสมาชิกครอบครัวที่เป็นกรรมการมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลกับขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูล โดยจำนวนกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลในทิศทางเดียวกัน หมายความว่าบริษัทที่มีคณะกรรมการตรวจสอบที่มากขึ้นก็จะมีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลสูงขึ้นด้วย ส่วนจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นกรรมการมี

ความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลในทิศทางตรงกันข้ามกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชู และ เกร์ (Chau & Gray, 2002) กล่าวว่า ระดับการเปิดเผยข้อมูลจะลดลงสำหรับบริษัทที่ถูกควบคุมโดยที่ผู้ถือหุ้นภายในหรือสมาชิกภายในครอบครัว Chau and Gray ได้สรุปว่าบริษัทที่มีหุ้นจำนวนมากอยู่ในการครอบครองของบุคคลภายในและกลุ่มครอบครัวจะมีแรงกระตุ้นน้อยลงที่จะเปิดเผยข้อมูลเกินกว่าข้อบังคับลดลง เพราะความจำเป็นที่จะต้องเปิดเผยต่อสาธารณะชนน้อยกว่าบริษัทที่มีโครงสร้างการถือหุ้นที่กระจายออกไป

อิง และมาร์ค (Eng & Mark, 2003) ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของโครงสร้างการเป็นเจ้าของและองค์ประกอบของคณะกรรมการต่อการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้จะเป็นบริษัท ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทยถึง 158 บริษัท ทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ช่วงเวลาทดสอบอยู่ระหว่างปี ค.ศ. 1991-1995 ซึ่งได้แยกการศึกษาออกเป็นสองส่วน 1. โครงสร้าง การถือหุ้น ประกอบด้วย สัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้บริหาร สัดส่วนการถือหุ้นที่ถือหุ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 5% ของทุนที่ชำระแล้ว และสัดส่วนของผู้ถือหุ้นที่เป็นรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐ 2. องค์ประกอบของคณะกรรมการ โดยใช้สัดส่วนของกรรมการอิสระที่มาจากภายนอก ส่วน ตัวแปรตามวัดได้จากค่าคะแนนการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure Score) ได้จากรายงานประจำปีของบริษัททั้งข้อมูลที่เป็นตัวเงินและข้อมูลทั่วไปและนำมาทดสอบหาความสัมพันธ์โดยใช้การวิเคราะห์ ถดถอยแบบกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares) ได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย โดยคาดว่าเมื่อผู้บริหารถือหุ้นลดลงจะทำให้ผู้บริหารต้องเปิดเผยข้อมูลอย่างสมัครใจมากขึ้นเพื่อลดต้นทุนที่เกิดจากการกำกับดูแลพฤติกรรมของผู้บริหารหรืออีกนัยหนึ่ง คือการเปิดเผยข้อมูลโดยความสมัครใจจะเป็นสิ่งที่มาแทนที่การควบคุมดูแลผู้บริหารแทนผู้ถือหุ้นภายนอก ผลการศึกษาพบว่า การลดลงของสัดส่วนของการถือหุ้นโดยผู้บริหารและสัดส่วนของผู้ถือหุ้นที่เป็นรัฐบาลมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยที่เพิ่มขึ้น ยกเว้นสัดส่วนของการถือหุ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 5% ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูล ส่วนการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนกรรมการอิสระที่มาจากภายนอกมีผลต่อการลดลงของการเปิดเผยข้อมูลไม่เป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจากความแตกต่างของบทบาทหน้าที่ของกรรมการอิสระซึ่งการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนกรรมการอิสระทำให้คณะกรรมการมีความเป็นอิสระในการติดตามฝ่ายจัดการและจากการศึกษาเพิ่มเติมพบว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่และบริษัทที่มีสัดส่วนของหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมต่ำมีระดับการเปิดเผยข้อมูลมากกว่า

นวพร พงษ์ตันกุล (2546) ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ของโครงสร้างการเป็นเจ้าของและคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาในครั้งนี้จำนวน 80 บริษัท โดยการออกแบบสอบถามในการเปิดเผยรายการตามความต้องการของผู้ลงทุนภายนอก และสอบถามเกี่ยวกับระดับการเปิดเผยข้อมูลจริง

ของบริษัทจากผู้จัดการฝ่ายบัญชี การศึกษาแบ่งเป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยใช้การทดสอบแบบ (t-Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยความสำคัญของรายการตามลักษณะการลงทุน รวมทั้งเปรียบเทียบความสอดคล้องกันระหว่างข้อมูลที่บริษัทได้เปิดเผยจริงในทางปฏิบัติกับข้อมูลที่นักลงทุนภายนอกต้องการและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ คือ 1 ส่วนของการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุดห้าอันดับแรก 2 ส่วนของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและกรรมการ 3 ส่วนของการถือหุ้นที่เป็นสถาบัน กับตัวแปรตาม คือ คุณภาพการเปิดเผยข้อมูลที่แทนด้วยดัชนีที่ใช้วัดความครอบคลุมในรายละเอียดของรายการต่างๆที่บริษัทเปิดเผยข้อมูล คำนวณจากอัตราส่วนที่แต่ละบริษัทได้รับจริงต่อคะแนนรวมสูงสุดที่คาดว่าบริษัทจะได้รับ โดยตั้งสมมติฐานการวิจัยดังนี้

1. การกระจุกตัวของการถือหุ้นมีความสัมพันธ์ในทางลบกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูล
2. การถือหุ้นของผู้บริหารและกรรมการมีความสัมพันธ์ในทางลบกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูล
3. การถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบันมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูล

ผลการศึกษา พบว่า การกระจุกตัวของการถือหุ้นมีความสัมพันธ์ในทางลบกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูล หมายถึงการเพิ่มขึ้นของการกระจุกตัวของการถือหุ้นมีผลต่อการลดลงของคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลอย่างมีนัยสำคัญแต่การถือหุ้นของสถาบันมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูล หมายความว่า ผู้ลงทุนสถาบันมีส่วนช่วยเพิ่มการเปิดเผยข้อมูลและรายงานทางการเงินของบริษัท ส่วนการถือหุ้นของผู้บริหารและกรรมการไม่มีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูล

ดักกลาส และคณะ (Douglas et al., 2005) ทำการศึกษาระดับความสามารถในการอ่านและเข้าใจ งบการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์นิวยอร์กจำนวน 300 บริษัทในปี ค.ศ. 2000 และ ค.ศ. 2004 และเก็บข้อมูลเพิ่มในปี ค.ศ. 1996 ภายใต้อีกกำหนดของ NYSE ที่มีข้อกำหนดว่ากรรมการตรวจสอบทุกคนต้องมีความรู้ความเข้าใจด้านบัญชีหรือการเงินโดยสามารถอ่านและเข้าใจงบการเงินขั้นพื้นฐานได้และกรรมการอย่างน้อย 1 คนต้องมีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษทางด้านบัญชีหรือเกี่ยวข้องกับการบริหารการเงิน ดังนั้นพวกเขาจึงทำการศึกษาว่าระดับของความรู้ความสามารถในการอ่านและเข้าใจงบการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบได้มีการปรับปรุงเพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร ผลการศึกษาพบว่าระดับคะแนนความสามารถในการอ่านและเข้าใจงบการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ ในปี ค.ศ. 1996 และปี

ค.ศ. 2000 ไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่ภายหลังได้มีการปรับปรุงดีขึ้น ซึ่งผลการศึกษาพบว่าความรู้ความชำนาญด้านบัญชีและการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน (ศิริขวัญ ถุนพุด, 2549)

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีตที่ผ่านมาเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลแบ่งเป็น 2 ประเภทประกอบด้วย 1. การเปิดเผยตามข้อกำหนด (Mandatory Disclosure) และ 2. เปิดเผยตามความสมัครใจ (Voluntary Disclosure) โดยส่วนใหญ่ นักวิจัยในอดีตจะสร้างตารางในการคิดค่าคะแนนของการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure Score) ขึ้นมาใช้ในการประเมินเปรียบเทียบหรืออธิบายความแตกต่างในการวัดปริมาณและคุณภาพของข้อมูลที่มีการเปิดเผยโดยจะแปลข้อมูลที่อยู่ในรูปข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) ให้อยู่ในรูปข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative) ส่วนการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลของกิจการ โดยปัจจัยที่นำมาศึกษาในงานวิจัยในอดีต ประกอบด้วยปัจจัยทั้งในด้านคุณลักษณะของกิจการ โครงสร้างการเป็นเจ้าของ และ กลไกในการกำกับดูแลกิจการ ว่ามีผลต่อระดับการเปิดเผย ข้อมูลของกิจการ โดยปัจจัยที่จะนำมาศึกษาในครั้งนี้สรุปได้ดังนี้

1. ขนาดของกิจการ พิจารณาจากค่าลอการิทึมของสินทรัพย์รวมของกิจการ
2. อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้น
3. การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น พิจารณาจากสัดส่วนการถือหุ้นที่สูงสุดห้าอันดับแรก
4. การถือหุ้นของผู้บริหารและกรรมการ พิจารณาจากสัดส่วนการถือหุ้นที่เป็น

ผู้บริหารและกรรมการ

5. องค์ประกอบคณะกรรมการ พิจารณาสัดส่วนของกรรมการอิสระ
6. คณะกรรมการตรวจสอบ พิจารณาจากอัตราของสัดส่วนของความรู้ความชำนาญด้านบัญชีและการเงินกรรมการตรวจสอบ